

ВАЛЕРИЙ МИХАЙЛОВИЧ ЕРМОЛЕНКО — 90 лет со дня рождения

В.Н. ФУРСОВ, А.Г. КОТЕНКО

Институт зоологии им. И.И. Шмальгаузена НАН Украины,

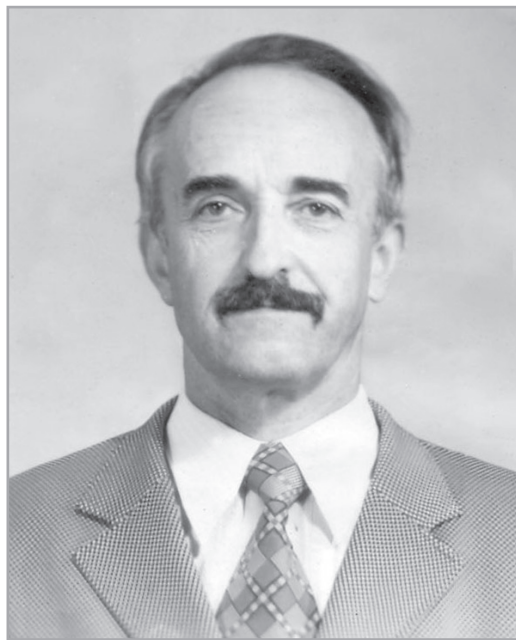
ул. Б. Хмельницкого 15, Киев-30Б 01601 Украина,

e-mail: ufensia@gmail.com; kotenko-y@yandex.ru

Валерий Михайлович Ермоленко — доктор биологических наук, энтомолог, специалист в области систематики насекомых подотряда сидячебрюхих (Symphyta) из отряда перепончатокрылые (Hymenoptera). Данная группа насекомых включает ряд семейств пилильщиков и рогахвостов: Tenthredinidae, Cimbicidae, Argidae, Blasticotomidae, Diprionidae, Pergidae (Tenthredinoidea); Siricidae (Siricoidea); Cephidae (Cephoidea); Xyelidae, Xiphydriidae (Xyeloidea); Pamphiliidae, Megalodontidae (Pamphiloidea) и Orussidae (Orussoidea).

Валерий Михайлович — специалист в области охраны природы, натуралист, известный в Украине и на всем постсоветском пространстве как искренний и энергичный человек и «душа компании». А коллеги и друзья уважительно обращались к нему, называя грузинским именем Валико.

Родился Валерий 14 июня 1920 г. в г. Шостка Сумской области. Изучением природы Валерий увлекся с 5-го класса, учась в средней школе поселка Ирпень около Киева. Затем Валерий был воспитанником кружка Республиканской станции юных натуралистов г. Киева, где у него впервые проявилась искренняя любовь к природе и искусству фотографии. В 1939 г. Валерий поступил на биологический факультет Киевского государственного университета (КГУ) и закончил его в 1947 году. В период 1942—1944 гг., находясь в эвакуации в Чувашской АССР, а затем в

Татарской АССР, он преподавал биологию и химию в школе. Вернувшись в г. Киев, с июля 1944 г. он работал научным сотрудником Зоологического музея КГУ (ныне Киевский национальный университет им. Т.Г. Шевченко). В период 1949—1959 гг. Валерий Михайлович работал ассистентом кафедры зоологии беспозвоночных биологического факультета Киевского национального государственного университета им. Т.Г. Шевченко, которой руководил тогда профессор А.П. Маркевич. Первая научная публикация Валерия Михайловича вышла в 1950 г. в «Трудах Зоологического музея КГУ», а

в 1957 г. он успешно защитил кандидатскую диссертацию по теме «Рогохвосты и пилильщики (Hymenoptera, Chalcidoidea) Советских Карпат и Притиссенской равнины». Научным руководителем диссертации Валерия Михайловича был кандидат биологических наук, доцент А.Ф. Крышталь. В составе фауны исследуемого района В.М. Ермоленко указал 234 вида сем. Tenthredinidae, а также Pamphiliidae — 19, Argidae — 16, Cephidae — 9, Siricidae — 6, Diprionidae — 5, Xyphodriidae — 2, Xyelidae — 1 вид.

С 1959 г. В.М. Ермоленко работал в Институте зоологии им. И.И. Шмальгаузена НАН Украины на должности старшего научного сотрудника, а с 1990 г. по декабрь 2004 г. — ведущего научного сотрудника.

Валерий Михайлович был участником многочисленных зоологических и энтомологических экспедиций на территории всего бывшего СССР. Такие научные экспедиции давали ему опыт, знания, кругозор и обширный коллекционный материал для дальнейших научных исследований.

Им были проведены экспедиции на Кольский полуостров, в Поволжье, на Кавказ (в Грузию, Армению, Азербайджан), в Молдавию, Среднюю Азию (в Казахстан, Киргизию, Туркмению, Таджикистан), на Урал, Алтай, в Западную Сибирь и на Дальний Восток России (о. Сахалин и Курильские острова).

В 1965—1978 гг. Валерий Михайлович вместе с коллегами работал в пяти полевых экспедициях по Курильским островам на Дальнем Востоке России, собирая уникальный научный материал на островах Кунашир, Шикотан, Итуруп и других. Экспедиции Валерия Михайловича на Курильских островах продолжались до шести месяцев. Они принесли ценнейшие коллекционные сборы и стали лучшей частью его воспоминаний.

Валерий Михайлович объездил очень многие заповедники бывшего СССР и особенно Украины. Он работал в Крыму, в Карпатах, в Дунайских

плавнях, Каневском заповеднике, в различных заповедниках в степных и лесостепных районах Украины. Любимой его фразой было утверждение, что «заповедники существуют для того, чтобы сохранить в них природу и чтобы мы (научные сотрудники) имели возможность ее там изучать».

Собранный Валерием Михайловичем богатейший материал из класса насекомых стал основой его научных исследований и публикаций. Сейчас этот материал хранится в Институте зоологии им. И.И. Шмальгаузена НАН Украины (г. Киев).

Первая научно-популярная книга В.М. Ермоленко «Нотатки натураліста» (1962 г.) посвящена природе и жизни насекомых. В соавторстве с В.И. Гусевым, В.В. Свищук и К.А. Шмиговским Валерий Михайлович опубликовал на украинском языке «Атлас комах України» (1962 г.). Вместе с З.Ф. Ключко он опубликовал «Визначник комах: навчальний посібник» (1971 г.).

В соавторстве с известным орнитологом М.А. Воинственским Валерий Михайлович увлеченно рассказал о правилах и искусстве фотографирования животных в книге «В об'єктиві — жива природа» (1968; 1970 гг.). Фотоаппарат был неотъемлемой частью его снаряжения. Уникальные цветные слайды насекомых и мест дикой природы Валерий Михайлович показывал на своих семинарах. Его выступления о экспедициях, наблюдениях и исследованиях биологии насекомых неизменно проходили с большим успехом. В 1971 г. В.М. Ермоленко был научным консультантом кинофильма о насекомых — «Маскарад шестиногих».

Валерий Михайлович проводил постоянные экскурсионные обследования насекомых в пригородах Киева, куда он обязательно брал с собой аспирантов и молодых сотрудников института. Местами экскурсий были «островки» природы около г. Киева — Лысая гора (Выдубичи), Труханов остров, Феофания, Голосеево, Святошин, с. Круглик, ст. Ирпень, ст. Клавдиево, речка Любка

и другие места. Знания биологии и таксономии различных групп насекомых, увлеченность и искренность Валерия Михайловича неизменно поражали спутников его экскурсий. Он был не заядлым коллекционером насекомых, а бережным исследователем и внимательным ученым, замечавшим особенности биологии и поведения многих насекомых, обычно скрытых от глаз других наблюдателей.

Впервые в СССР В.М. Ермоленко опубликовал на украинском языке книгу «Атлас комах-шкідників польових культур», вышедшую двумя изданиями (1971; 1984 гг.) и содержащую характеристики более 300 видов насекомых и их великолепные оригинальные цветные рисунки на 60-ти таблицах.

В 1990 г. В.М. Ермоленко защитил докторскую диссертацию по теме «Тентрединоидные пилильщики (Hymenoptera, Tenthredinidae) фауны СССР (морфология, филогения, зоогеография, экология, хозяйственное значение)».

Валерий Михайлович состоял в различных научных комиссиях и комитетах по охране природы в СССР и Украине, в том числе работал в Национальной комиссии по вопросам «Червоної книги України». В.М. Ермоленко был заместителем председателя секции охраны насекомых Международного горного комитета ЮНЕСКО; членом секции охраны животных Украинского общества охраны природы; ученым секретарем научного координационного Совета АН УССР по проблеме «Биологические основы освоения, охраны и реконструкции животного мира»; членом Научного совета по проблемам биосферы АН УССР.

Валерий Михайлович многие годы состоял в Совете Украинского энтомологического общества (УЭО), был председателем Киевского отделения УЭО, принимал участие во многих съездах и конференциях энтомологов по всей Украине и СССР, его лекции и семинары всегда были интересны.

При активном участии Валерия

Михайловича подготовлена к изданию «Красная книга СССР» (1984 г.), куда вошли 10 его очерков о насекомых. Также с его участием вышла из печати «Червона книга Української РСР» (1980 г.). Во втором издании этой книги в 1994 г. им опубликованы 73 очерка о перепончатокрылых и других насекомых. В третье издание книги (2009 г.) вошли 48 очерков о насекомых, написанные коллегами-энтомологами в соавторстве с В.М. Ермоленко. 10 очерков Валерия Михайловича о пилильщиках вошла «Красная книга России» (2000 г.).

Всего Валерий Михайлович опубликовал более 300 научных и научно-популярных работ, в том числе 20 книг. Он подготовил два тома в серии «Фауна України» по систематике и биологии пилильщиков и рогахвостов: «Тентредоподібні пильщики. Цимбіциди. Бластикотоміди» (1972 г.) и «Тентредоподібні пильщики. Аргіди. Дипріоніди. Тентрединіди (Селандріїни, долеріни)» (1975 г.).

В 1975 г. за публикации этих томов серии «Фауна України» В.М. Ермоленко был удостоен премии им. Д.К. Заболотного.

В своих работах В.М. Ермоленко описал 20 новых для науки видов из 18-ти родов пяти семейств пилильщиков (Cephidae, Cimbicidae, Pamphiliidae, Tenthredinidae и Xiphydriidae).

В.М. Ермоленко изучал аутоэкологию ряда вредных видов тентрединоидных пилильщиков из различных регионов СССР и опубликовал статьи по биологии пилильщиков-вредителей различных сельскохозяйственных и лесных культур, а также большие разделы по вредным видам пилильщиков в двух изданиях монографии «Вредители сельскохозяйственных и лесных культур» (1974, 1988 гг.).

Также он опубликовал разделы о вредных видах тентрединоидных пилильщиков фауны СССР в пяти выпусках книги «Определитель вредных и полезных насекомых и клещей в СССР» (1980—1994 гг.): по зерновым

культурам; по техническим культурам; по овощным культурам и картофелю; по однолетним и многолетним травам и зернобобовым культурам; по плодовым и ягодным культурам.

В соавторстве с коллегами В.М. Ермоленко принял участие в издании 3-х томов серии «Насекомые-галлообразователи культурных и дикорастущих растений европейской части СССР» (1988; 1989; 1991 гг.).

В 1997 г. Валерий Михайлович подготовил и даже сдал в печать в издательство «Мистецтво» книгу «Иллю-

стрированный фото-атлас насекомых», содержащую более 300 страниц текста и около 1000 оригинальных фотографий. Однако книга, к сожалению, не была опубликована, а рукопись утеряна.

25 июля 2004 г. Валерия Михайловича не стало.

Валерий Михайлович останется в памяти его друзей, коллег и читателей увлеченным, энергичным и обаятельным человеком, любившим природу, искренним учителем, товарищем и натуралистом с глубоким знанием животного мира.

СПИСОК ОПУБЛИКОВАННЫХ РАБОТ ВАЛЕРИЯ МИХАЙЛОВИЧА ЕРМОЛЕНКА

1. Ермоленко В.М. Жужелица // Юний натураліст. — 1939. — №1. — С. 13.
2. Ермоленко В.М. О находке ледничника *Boreus westwoodi* Hag. (Boreidae, Мес.) зимой 1948 года в окрестностях Киева // Труды Зоологического музея Киевского университета. — 1950. — Т. 2. — С. 166—167.
3. Ермоленко В.М. Насежные орехотворки (Cynipidae, Нум.) из окрестностей Киева // Труды Зоологического музея Киевского университета. — 1950. — Т. 2. — С. 167.
4. Ермоленко В.М., Шмигзовский К.Л. К экологии некоторых пилильщиков (Hymenoptera, Tenthredinidae), вредящих зеленым насаждениям г. Киева // Наук. зап. Київ. ун-ту. — 1954. — Т. 13, Вип.12. — С. 101—108.
5. Ермоленко В.М. До екології акацієвого пильщика (*Pteronidea tibialis* Newm.) — нового шкідника білої акації в умовах Української РСР // XII наук. сес. Київ. ун-ту: Тез.доп. — К.: Вид-во Київ. ун-ту, 1955. — С. 99—102.
6. Ермоленко В.М. Матеріали к фауне пилильщиков (Hymenoptera, Tenthredinidae) Курильских островов // Сообщ. Дальневост. фил. АН СССР. — 1955. — Вып. 8. — С. 65—67.
7. Ермоленко В.М. Акациевый пилильщик *Pteronidea tibialis* Newm. (Hymenoptera, Tenthredinidae) — вредитель белой акации в Украинской ССР // III экол. конф.: Тез.докл. — Киев: Изд-во Киев. ун-та, 1955. — Ч.4. — С. 116—120.
8. Ермоленко В.М. О дополнительном питании пилильщиков волосками-трихомами листьев // III экол. конф.: Тез.докл. — Киев: Изд-во Киев. ун-та, 1955. — Ч.4. — С. 120—123.
9. Ермоленко В.М., Бошко Г.В. Поведение некоторых животных во время солнечного затмения // Природа (М.: Изд-во АН СССР). — 1955. — № 8. — С. 118.
10. Ермоленко В.М. Шкідники кукурудзи та боротьба з ними // Ж-л «Колгоспник України» (Київ). — 1956. — № 5(21). — С. 30—31.
11. Ермоленко В.М. Огляд комах-шкідників кукурудзи в умовах Бориспільського району на Київщині // XIII наук. сес. Київ. ун-ту: Тез. доп. — К.: Вид-во Київ. ун-ту, 1956. — С. 66—67.
12. Ермоленко В.М. Жовтий чорносмородиновий пильщик *Nematus leucostochus* Hart. (Hymenoptera, Tenthredinidae) — шкідник чорної смородини на Україні // XIII наук. сес. Київ. ун-ту: Тез. доп. — К.: Вид-во Київ. ун-ту, 1956. — С. 68—70.
13. Ермоленко В.М. Чорносмородиновий зморшкуватий пильщик *Ersocampa dorpatica* Kpw. (Hymenoptera, Tenthredinidae) — новий в складі фауни Середнього Уралу шкідливий вид // Наук. зап. Київ. ун-ту, 1956. — Т.15, Вып. 3: Тр. зоол. муз.; № 5. — С. 149—152.

14. Ермоленко В.М. Еколого-фауністичний огляд рогахвостів (Hym., Siricidae) Радянських Карпат // Наук. зап. Київ. ун-ту, 1956. — Т.15, Вып. 1. — С. 83—91.
15. Ермоленко В.М. Про пошкодження айви грушевим пильщиком-ткачем *Neurotoma flaviventris* Retz. (Hym., Pamhiliidae) // Збірник зоол. музею КДУ. — 1956. — №5.
16. Ермоленко В.М. Дозвольте познайомити // Україна. — 1956. — №9.
17. Ермоленко В.М. Зоогеографические комплексы в составе фауны рогахвостов и пилильщиков (Hym., Chalastogastra) Советских Карпат и Закарпатья // Матер. по вопросам географии суши. — Львов: Изд-во Львов. ун-та, 1957. — С. 40—41.
18. Ермоленко В.М. Рогохвосты і пильщики (Hymenoptera, Chalastogastra) Радянських Карпат та Притиссенської рівнини // Наук. щорічник за 1956 р., Київ. держ. ун-т, біол. ф-т. — К., 1957. — С. 28—45.
19. Ермоленко В.М. Рогохвосты и пилильщики (Hymenoptera, Chalastogastra) Советских Карпат и Притиссенской равнины. — Автореф. на соиск. уч. степ. канд. биол. наук. — Киев, Ин-т зоологии АН УРСР, 1957. — 14 с.
20. Ермоленко В.М. Краб-плавунец // Природа (М.: Изд-во АН СССР). — 1957. — № 12. — С. 115—116.
21. Ермоленко В.М. Губка // Наука і життя. — 1957. — № 5.
22. Ермоленко В.М. «Лев» комашиного світу // Знання та праця (Київ). — 1957. — № 9.
23. Ермоленко В.М. Життя на поверхні снігу // Знання та праця (Київ). — 1957. — № 3.
24. Ермоленко В.М. О происхождении главных групп сидячебрюхих перепончатокрылых в связи с этапами эволюции растительного мира // III-е совещ. ВЭО АН СССР. — М.; Л., 1957. — Вып.1. — С. 110—111.
25. Ермоленко В.М. Шкідники злаків // Знання та праця (Київ). — 1958. — № 6. — С. 17.
26. Ермоленко В.М. Насекомые — вредители кукурузы в Киевской области // Сб. «Защита кукурузы от вредителей и болезней». — М.: ВАСХНИЛ, 1958. — С. 12—21.
27. Ермоленко В.М. Мертва голова // Знання та праця (Київ). — 1959. — № 9. — С. 20.
28. Ермоленко В.М. Еколого-зоогеографічна характеристика рогахвостів і пильщиків (Hymenoptera, Chalastogastra) Радянських Карпат та Притиссенської рівнини // Наук. зап. Київ. ун-ту, 1959. — Т. 18, Вып.1: Тр. зоол. муз., № 6. — С. 119—135.
29. Ермоленко В.М. Еколого-фауністична характеристика пильщиків (Hymenoptera, Symphyta) субальпійської смуги Східних Карпат // Проблеми ентомології в Україні. — К.: Вид-во АН УРСР, 1959. — С. 38—39.
30. Ермоленко В.М., Загайкевич І.К. Дубова ксифідрія *Xiphidria longicollis* Geoffr. (Hym., Xiphidriidae) // Проблеми ентомології в Україні. — К.: Наукова думка, 1959. — С. 239—241.
31. Ермоленко В.М. Матеріали до вивчення рогахвостів та пильщиків (Hymenoptera, Chalastogastra) Кримського півострова // Наук. щорічник за 1959 рік, Київ. держ. ун-т, біол. ф-т. — К., 1959. — С. 344.
32. Ермоленко В.М. Особливості фенології рогахвостів та пильщиків (Hymenoptera, Symphyta) Криму // Пробл. ентомол. в Україні. — К.: Вид-во АН УРСР, 1959. — С. 39—41.
33. Ермоленко В.М. К изучению фауны рогахвостов и пилильщиков (Hymenoptera, Symphyta) Крыма // IV съезд Всесоюз. энтомол. о-ва: Тез. докл. — М.; Л.; Изд-во АН СССР, 1959. — Ч.1. — С. 48—50.
34. Ермоленко В.М. Новые виды сидячебрюхих перепончатокрылых (Hymenoptera, Symphyta) из широколиственных лесов и субальпийского криволесья Украинских Карпат // Флора и фауна Карпат: Сб. работ. — М.: Изд-во АН СССР, 1960. — С. 205—210.
35. Ермоленко В.М. Чи швидко літають комахи // Знання та праця (Київ). — 1961. — № 6. — С. 23.
36. Ермоленко В.М. Об'єktiv влучає в ціль // Україна. — 1961. — № 12. — С. 31.
37. Ермоленко В.М. Опис самця пильщика *Fenella nigrita* Westwood, 1814 (Hym., Tenthre-

- dinidae) з ялівцевого криволісся Українських Карпат // Праці Ін-ту зоол. — К.: Наукова думка, 1961. — Т. 17. — С. 94—95.
38. Єрмоленко В.М. Про живлення імаго адоксового пильщика *Sciapteryx consobrina* Klug (Hymenoptera, Tenthredinidae) соком з листків та квіток *Ficaria verna* Klug. // Праці Ін-ту зоол. — К.: Наукова думка, 1961. — Т. 17. — С. 96—98.
39. Єрмоленко В.М. Нотатки натураліста. — К.: Молодь, 1962. — 62 с.
40. Гусев В.І., Єрмоленко В.М., Свищук В.В., Шмиговський К.А. Атлас комах України. — К.: Радянська школа, 1962. — 224 с., 80 табл.
41. Єрмоленко В.М. Рогохвосты и пилильщики — вредители лесных, деревьев и кустарников долины Среднего Днепра // Материалы к изуч. фауны и экологии насекомых Центр. районов Лесостепи Украины. — Сб. работ Лаборатории арахно-энтомологии КГУ. — Киев: Изд-во Киев. ун-та, 1963. — С. 39—74.
42. Дядечко Н.Н., Єрмоленко В.М., Теленга М.А. До вивчення паразитів та хижаків хвойних пильщиків (Hymenoptera, Symphyta) в умовах Київського Полісся // Матеріали до ентомології України. — Праці ін-ту зоол.; Т. 19. — К.: Вид-во АН УРСР, 1963. — С. 3—10.
43. Єрмоленко В.М. Пильщики // Українська радянська енцикл. Т.2. — К., 1963. — С. 139.
44. Єрмоленко В.М. Рогохвосты // Українська радянська енцикл. Т.2. — К., 1963. — С. 298.
45. Єрмоленко В.М. До вивчення рогохвостів та пильщиків (Hymenoptera, Symphyta) Українського Полісся // Екологія та геогр. пошир. членистоногих. — Праці ін-ту зоол.; Т. 20. — К.: Вид-во АН УРСР, 1964. — С. 98—119.
46. Єрмоленко В.М. Экологические группировки рогохвостов и пилильщиков (Hymenoptera, Symphyta) Предкарпатья // Экология насекомых и других наземных беспозвоночных Советских Карпат. — Ужгород: Изд-во Ужгород. ун-та. — 1964. — С. 32—34.
47. Єрмоленко В.М. Дендрофільна фауна рогохвостів та пильщиків (Hymenoptera, Symphyta) гірських лісів Українських Карпат // Комахи Українських Карпат і Закарпаття: Республ. міжвідом. зб., Сер. Проблеми зоології. — Київ, 1966. — С. 55—76.
48. Єрмоленко В.М. К зоогеографической характеристике фауны рогохвостов и пилильщиков (Hymenoptera, Symphyta) Крыма // IV Межвуз. по геогр. конф.: Тез. докл., 26—30 сент. 1966 г. — Одесса: Изд-во Одесск. ун-та, 1966. — С. 91—92.
49. Єрмоленко В.М. Южный пришелец — богомол // Защита растений. — 1966. — № 7. — С. 41.
50. Єрмоленко В.М. «Сверло» большого березового рогохвоста // Защита растений. — 1966. — № 9. — С. 43.
51. Єрмоленко В.М. Хлебный жук-кузька // Защита растений. — 1966. — № 9. — С. 57.
52. Єрмоленко В.М. Большой березовый пилильщик // Защита растений. — 1966. — № 11. — С. 57.
53. Єрмоленко В.М. Рец. на кн.: Савченко Е.Н. Комары-долгоножки. Фауна Украины. Т.14, вып.1. К.: Наукова думка, 1966, 552 с. // Вестн. зоологии. — 1967. — № 3. — С. 93—94.
54. Єрмоленко В.М. Средняя длиннокрылая совка // Защита растений. — 1967. — № 8. — С. 41.
55. Єрмоленко В.М. Мурашиний «лев» // Наука і суспільство. — 1967. — № 12. — С. 65.
56. Воїнственський М.А., Єрмоленко В.М. В об'єктиві — жива природа. — К.: Наукова думка, 1968. — 127 с.
57. Єрмоленко В.М. О пилильщиках рода Мезонеура — *Mesoneura* Hartig (Hym., Tenthredinidae) Палеарктики // Вестн. зоологии. — 1967. — № 5. — С. 83—87.
58. Єрмоленко В.М. Зоогеографическая характеристика и история формирования фауны рогохвостов и пилильщиков (Hymenoptera, Symphyta) Крыма // Вестн. зоологии. — 1967. — № 6. — С. 51—57.
59. Єрмоленко В.М. Новые пустынные род и вид пилильщиков — эмприин (Hymenoptera,

- Tenthredinidae) из Монгольской Народной Республики // Вестн. зоологии. — 1968. — № 6. — С. 32—37.
60. Ermolenko V.M. Zoogeographical peculiarities of the sawflies fauna (Hym., Symphyta) in the Ukraine // XII междунаrodn. entomol. kongress: Резюме докл. — М., 1968. — С. 72.
  61. Ермоленко В.М. Богомол // Защита растений. — 1969. — № 6. — С. 40—41.
  62. Ермоленко В.М., Апостолов Л.Г. Материалы по фауне пилильщиков (Hymenoptera, Symphyta) Днепропетровской области УССР // Вестн. зоологии. — 1969. — № 6. — С. 53—57.
  63. Ермоленко В.М., Медведев С.И. Материали до фауни надродини пластинчастовусих жуків (Coleoptera, Lamellicornia) Курильських островів // Збірн. праць зоол. музею АН УРСР, № 33. — К.: Наукова думка, 1969. — С. 61—64.
  64. Ермоленко В.М. Новый вид пильщиків-ткачів *Acantholyda angarica* sp. n. (Hym., Pamphiliidae) Курильських островів // Збірн. праць зоол. музею АН УРСР, № 33. — К.: Наукова думка, 1969. — С. 64—68.
  65. Ермоленко В.М. Агрусові пильщики // Українська сільськогосп. енцикл. — Т.1. — К., 1970. — С. 42.
  66. Воинственский М.А., Ермоленко В.М. В объективе — живая природа. — К.: Наукова думка, 1970. — 124 с.
  67. Ермоленко В.М. Перетинчастокрилі (Hymenoptera) // Українська сільськогосп. енцикл. — Т.2. — К., 1971. — С. 480—481.
  68. Ермоленко В.М. Пильщики, трачі // Українська сільськогосп. енцикл. — Т.2. — К., 1971. — С. 489.
  69. Ермоленко В.М. Плодові пильщики // Українська сільськогосп. енцикл. — Т.2. — К.: УРЕ, 1971. — С. 521.
  70. Ермоленко В.М. Полужесткокрылые в «Фауне Украины». Рецензия. // Защита растений. — 1971. — №2. — С. 57.
  71. Ермоленко В.М. Рогохвост-мореплавателъ // Природа (М.: Изд-во АН СССР). — 1971. — № 10. — С. 119.
  72. Ермоленко В.М. Новые виды и род пилильщиков (Hymenoptera, Tenthredinidae) с острова Сахалин. Сообщ.1. // Вестн. зоологии. — 1971. — № 5. — С. 18—24.
  73. Ермоленко В.М. Пилильщик — макрофия минерва — *Macrophya minerva* Benson — балканский элемент в фауне юго-западной части Украины // Вестн. зоологии. — 1971. — № 6. — С. 89—90.
  74. Ермоленко В.М. Зоогеографические особенности фауны рогохвостов и пилильщиков (Hymenoptera, Symphyta) Украины // Proc. XIII Intern. Congr. Entomology. — Л., 1971. — Vol. 1. — P. 129.
  75. Ермоленко В.М., Ключко З.Ф. Визначник комах: навчальний посібник. — Київ: Радянська школа, 1971. — 184 с.
  76. Ермоленко В. М. Атлас комах-шкідників польових культур. — К.: Урожай, 1971. — 112 с., 60 табл.
  77. Ермоленко В.М. Новый вид стеблевых пилильщиков (Hymenoptera, Cephidae) из Горного Крыма // Зоол. журнал. — 1971. — Т. 1, № 4. — С. 593—595.
  78. Ермоленко В.М. Тентредоподібні пильщики. Цимбіциди. Бластикотоміди. Рогохвосты та пильщики. — Фауна України. Рогохвосты та пильщики. — Т.10, Вип. 2. — К.: Наукова думка, 1972. — 204 с.
  79. Ермоленко В.М. Хлібні пильщики, стеблові хлібні пильщики // Українська сільськогосп. енцикл. — Т. 3. — К., 1971. — С. 431.
  80. Ермоленко В.М. Об охране полезных, реликтовых и эндемичных насекомых Украинских Карпат и Горного Крыма // Сб. матер. Горного комитета Междунар. союза охраны природы. — Ереван, 1973. — С. 29—35.
  81. Ермоленко В.М., Плугару С.Г. К фауне рогохвостов и пилильщиков (Hymenoptera,

- Symphyla) Молдавии // Фауна и биология насекомых Молдавии. — Кишинев: Штиинца, 1973. — С. 87—94.
82. Ермоленко В.М. Нові види пильщиків — *Pamphilus alnicola* sp.n. і *Trichiosoma ushinskii* sp.n. (Hymenoptera, Symphyla) з Курильських островів. Повідомлення І. // 36. праць Зоол. муз. — 1973. — №35. — С. 24—29.
83. Ермоленко В.М. Происхождение фауны рогахвостов и пилильщиков (Hymenoptera, Symphyla) юга европейской части СССР // Материалы VII съезда ВЭО. — Л., 1974. — С. 34—35.
84. Ермоленко В.М. Подотряд сидячебрюхие (рогахвосты и пилильщики) — Symphyla // Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений. Вредные членистоногие (продолжение), позвоночные. — К.: Урожай, 1974. — С. 415—468.
85. Ермоленко В.М. Тентредоподібні пильщики. Аргіди. Дипріоніди. Тентрединіди (Селандріїни, долерини). — Фауна України. Рогахвосты та пильщики. — Т.10, Вип.3. — Київ: Наукова думка, 1975. — 378 с.
86. Ермоленко В.М. Зоогеографическая структура и пути формирования фауны пилильщиков и рогахвостов (Hymenoptera, Symphyla) Сахалина и Курильских островов // Актуальные вопросы зоогеографии: VI Всесоюз. зоогеограф. конфер. — Кишинёв, 1975. — С. 80—81.
87. Ермоленко В.М. VII съезд Всесоюзного энтомологического общества. Рецензия. // Вестн. зоологии. — 1975. — №3. — С. 90—91.
88. Ермоленко В.М. К фауне пилильщиков (Hymenoptera, Symphyla) Монголии, I. Семейства ткачей (Pamphiliidae), цимбицид (Cimbicidae) и аргид (Argidae) // Насекомые Монголии. — Л., 1976. — Вып.4. — С. 259—267.
89. Ермоленко В.М. Фенология рогахвостов и пилильщиков (Hymenoptera, Symphyla) Украинского Полесья // Биол. основы освоения, реконстр. и охраны жизн. мира Белоруссии: Тез. IV зоол. конф. Белорусской ССР. — Минск, 1976. — С. 162—163.
90. Ермоленко В.М. Новый вид пилильщиков — тентрединид (Hymenoptera, Tenthredinidae) из Талыша // Вестн. зоологии. — 1977. — № 5. — С. 69—74.
91. Ермоленко В.М. Пути становления фауны рогахвостов и пилильщиков (Hymenoptera, Symphyla) Украинских Карпат // VII Междунар. симпоз. по энтомофауне Средней Европы: Тез.докл. — Л., 1977. — 29 с.
92. Ермоленко В.М. Насекомые // Атлас природных условий и естественных ресурсов УССР. — М.: Главн. управл. геодез. и картогр. при СМ СССР, 1978. — С. 146—147.
93. Ермоленко В.М. Верблюдкоподібні (Raphidioptera) // Українська радянська енцикл. — Вид.2. — Т. 2. — К.: УРЕ, 1978. — С. 184.
94. Ермоленко В.М. Волохокрилі (Trichoptera) // Українська радянська енцикл. — Вид.2. — Т. 2. — К.: УРЕ, 1978. — С. 381.
95. Ермоленко В.М. Двохвістки (Diplura) // Українська радянська енцикл. — Вид.2. — Т. 3. — К.: УРЕ, 1979. — С. 263.
96. Ермоленко В.М. Ландшафтно-зональное распределение и эндемизм фауны рогахвостов и пилильщиков Большого Кавказа и Закавказья // VII Всесоюз. зоогеогр. конф.: Тез. докл. — М., 1979. — С. 23—26.
97. Ermolenko V.M. Ecological and geographical characteristics of the dendrophilous fauna of Horntails and Sawflies (Hymenoptera, Symphyla) of the USSR Pacific Coast Forests // XIV Pacific Science Congr. Committee K. Entomology. (XIV Тихоокеанск. научн. конгресс. Комитет К. (Тихоокеанск. научная ассоциация). — М., 1979. — Р. 69—70.
98. Ермоленко В.М., Земкова Р.И. О находке *Gilpinia fennica* (Forsius) (Hymenoptera, Diprionidae) в Тувинской АССР // Вестн. зоологии. — 1979. — № 1. — С. 70—71.
99. Ермоленко В.М., Козак В.Т. К экологии *Nematus melanarius* Hartig (Hymenoptera, Tenthredinidae) в условиях Западного Полесья УССР // Вестн. зоологии. — 1979. — № 3. — С. 79—81.
100. Ермоленко В.М. Новый вид рогахвостов-ксифидриид (hymenoptera, Xiphydriidae) с Сихотэ-Алиня // Труды всесоюзн. энтомол. о-ва. — 1979. — Т. 61. — С. 128—131.

101. Ермоленко В.М. Пути становления фауны рогахвостов и пилильщиков (Hymenoptera, Symphyta) Украинских Карпат // VII междунар. симпоз. по энтомофауне Средней Европы: Материалы. — Л., 1979. — С. 204—206.
102. Ермоленко В.М. Происхождение, структура и тенденции развития фауны пилильщиков (Hymenoptera, Symphyta) Европейской степи // Исслед. по энтомологии и акарологии на Украине: Тез. докл. II съезда Украинск. энтомол. о-ва. — Киев, 1980. — С. 21—22.
103. Ермоленко В.М. Семейство Стеблевые пилильщики — Cephidae. Семейство Настоящие пилильщики, или Тентрединицы — Tenthredinidae. // Определитель вредных и полезных насекомых и клещей зерновых культур в СССР. — Л., 1980. — С. 174—180.
104. Ермоленко В.М. Оберегайте рідкісних та зникаючих комах України. Плакат (цв.). — Укр. общ. охраны природы. — К.: Изд-во Реклама, 1980.
105. Ермоленко В.М., Ключко З.Ф., Петрусенко О.А., Федоренко А.П. Комахи. — С. 150—187. В кн.: «Червона книга Української РСР». — К.: Наукова думка, 1980. — 504 с.
106. Ермоленко В.М. Майка (Meloe) // Українська радянська енцикл. — Вид.2. — Т.6. — К.: УРЕ, 1981. — С. 306.
107. Ермоленко В.М. Одноденки (Ephemeroptera) // Українська радянська енцикл. — Вид.2. — Т.7. — К.: УРЕ, 1982. — С. 501.
108. Ермоленко В.М. К фауне пилильщиков (Hymenoptera, Symphyta) Северных Курильских островов // Перепончатокрылые Дальнего Востока. — Владивосток, 1981. — С. 8—10.
109. Ермоленко В.М. Генезис фауны пилильщиков антропогенных ценозов культурного ландшафта юга европейской части СССР // Новейшие достижения сельскохозяйств. энтомол. — Вильнюс: Изд-во АН Лит. ССР, 1981. — С. 73—76.
110. Ермоленко В.М. Подотряд Сидячебрюхие или Рогохвосты и Пилильщики — Symphyta. Семейство Стеблевые пилильщики — Cephidae. Семейство Аргиды — Argidae. Семейство Настоящие пилильщики, или Тентрединицы — Tenthredinidae // Определитель вредных и полезных насекомых и клещей технических культур в СССР. — Л., 1981. — С. 180—186.
111. Магедова Т.Г., Ермоленко В.М. Материалы по фауне и зоогеографии пилильщиков (Hymenoptera, Symphyta) Большого Кавказа в пределах Азербайджана // Вестн. зоологии. — № 3. — 1982. — С. 24—27.
112. Ермоленко В.М. Перетинчастокрили (Hymenoptera) // Українська радянська енцикл. — Вид.2. — Т.8. — К.: УРЕ, 1982. — С. 259.
113. Ермоленко В.М. Пильщики, трачі // Українська радянська енцикл. — Вид. 2. — Т.8. — К.: УРЕ, 1982. — С. 315.
114. Ермоленко В.М. Семейство Настоящие пилильщики, или Тентрединицы — Tenthredinidae // Определитель вредных и полезных насекомых и клещей овощных культур и картофеля в СССР. — Л., 1982. — С.129—131.
115. Ермоленко В.М. Новый для фауны СССР вид булавоусых пилильщиков-цимбицид (Hymenoptera, Cimbicidae) // Вестн. зоологии. — 1982. — №4. — С. 10.
116. Ермоленко В.М. Новый для фауны СССР вид пилильщиков-тентрединид (Hymenoptera, Tenthredinidae) — *Conuspidia guttata* (Matsumura) с Курильских островов // Вестн. зоологии. — 1982. — № 5. — С. 87.
117. Ермоленко В.М. Примарові, паличники і листотіли (Phasmoptera) // Українська радянська енцикл. — Вид.2. — Т.9. — К.: УРЕ, 1983. — С. 88.
118. Ермоленко В.М. Рогохвосты (Siricoidea) // Українська радянська енцикл. — Вид.2. — Т.9. — К.: УРЕ, 1983. — С. 418.
119. Ермоленко В.М. Подотряд Сидячебрюхие, или Низшие перепончатокрылые — Symphyta // Животный мир Молдавии. Насекомые. — Кишинев, 1983. — С. 248—264.
120. Ермоленко В.М. Семейство Стеблевые пилильщики — Cephidae. Семейство Настоящие пилильщики, или Тентрединицы — Tenthredinidae. // Определитель вредных и полезных насекомых и клещей однолетних и многолетних трав и зернобобовых культур в СССР. — Л., 1983. — С. 146—152.

121. Ермоленко В.М. Состав и происхождение высокогорных фаун симфит (Hymenoptera, Symphyta) Европы // IX съезд ВЭО: Тез.докл. — Киев, 1984. — Ч.1. — С. 159.
122. Ермоленко В.М. Подотряд Сидячебрюхие, или Рогохвосты и Пилильщики — Symphyta // Определитель вредных и полезных насекомых и клещей плодовых и ягодных культур в СССР. — Л., 1984. — С. 151—162.
123. Ермоленко В.М. К фауне рогохвостов и пилильщиков (Hymenoptera, Symphyta) Крыма // Таксономия и зоогеография насекомых: Сб. науч. трудов. — К., 1984. — С. 47—56.
124. Ермоленко В.М. Эмбия реликтовая — *Haploembia solieri* Rambur, 1842 // Красная книга СССР. — Т. 1. — М.: Лесная промышленность, 1984. — С. 228—229.
125. Ермоленко В.М. Уховертка викарирующая — *Forficula vicaria* Semenov, 1902 // Там же. — С. 229.
126. Ермоленко В.М. Мелитурга булавоусая — *Melliturga clavicornis* (Latreille, 1806) // Там же. — С. 269—270.
127. Ермоленко В.М. Рофитоидес серый — *Rophitoides canus* (Eversmann, 1852) // Там же. — С. 270.
128. Ермоленко В.М. Мегахила округлая — *Megachila rotundata* (Fabricius, 1787) // Там же. — С. 271.
129. Ермоленко В.М. Пчела-плотник — *Xylocopa valga* (Gerstaecker, 1872) // Там же. — С. 272.
130. Ермоленко В.М. Ксилокопа фиолетовая — *Xylocopa violacea* (Linnaeus, 1758) // Там же. — С. 272—273.
131. Ермоленко В.М. Сколия-гигант — *Scolia maculata* (Drury, 1773) // Там же. — С. 273—274.
132. Ермоленко В.М. Сколия степная — *Scolia hirta* Schrenck, 1781 // Там же. — С. 274—275.
133. Ермоленко В.М. К фауне рогохвостов и пилильщиков (Hymenoptera, Symphyta) Крыма // Таксономия и зоогеография насекомых: Сб. науч. тр. — К., 1984. — С. 47—56.
134. Ермоленко В.М. Семейство Стеблевые пилильщики — Cephidae // Определитель вредных и полезных насекомых и клещей плодовых и ягодных культур в СССР. — Л., 1984. — С. 151—162.
135. Ермоленко В.М. Атлас комах — шкідників польових культур: навчальний посібник. — 2-е вид., доп. і перероб. — К.: Урожай, 1984. — 128 с., 64 табл.
136. Ермоленко В.М. Терміти (Isoptera) // Українська радянська енцикл. — Вид.2. — Т.11. — К.: УРЕ, 1984. — С. 214.
137. Долин В.Г., Ермоленко В.М. Класс Насекомые (Insecta) // Природа Украинской ССР. Животный мир. — К., 1985. — С. 61—101.
138. Ермоленко В.М. Цвіркун (Gryllus) // Українська радянська енцикл. — Вид.2. — Т.12. — К.: УРЕ, 1985. — С. 195.
139. Ермоленко В.М. Цвіркунові (Grylloidea) // Там же. — С. 195.
140. Ермоленко В.М. Комахи. — Плакат «Бережіть нас, добрі руки!». — К.: Урожай, 1987. — 1 с.
141. Ермоленко В.М. Состав и пути формирования болотно-луговых комплексов пилильщиков (Hymenoptera, Symphyta) европейской части СССР // III съезд Украинск. энтомол. о-ва: Тез. докл. — Киев, 1987. — С. 61—62.
142. Ермоленко В.М., Козак В.Л. К экологии слизистого пилильщика — *Caliroa armulipes* Klug (Hymenoptera, Tenthredinidae) В условиях Западного Полесья и Лесосеппи УССР // Фауна и биоценологические связи насекомых Украины: Сб. науч. трудов. — К.: Наукова думка, 1987. — С. 43—46.
143. Ермоленко В.М., Хоменко Н.В. Новый для фауны СССР вид пилильщиков — *Pachyne-matus truncatus* Berson (Hymenoptera, Tenthredinidae) и особенностей его экологии в Северном Казахстане // Вестн. зоологии. — 1988. — № 5. — С. 27—31.
144. Ермоленко В.М., Федоряк В.Е. Переописание *Nematus turgaiensis* (Hymenoptera, Tenthredinidae) и особенностей его экологии в Северном Казахстане // Вестн. зоологии. — 1988. — № 6. — С. 27—31.

145. *Ermolenko V.M.* Ule Lebensformen der Symphytenlarven (Hymenoptera, Symphyta) und ihre Ausnutzung für Taxonomie // XIX Intern. Symp. Über entomofaunistik in Mitteleuropa Kurzfassungen der Vortrage. — Kiew, 1988. — S. 47.
146. *Зерова М.Д., Дьякончук Л.А., Ермоленко В.М.* Насекомые-галлообразователи культурных и дикорастущих растений европейской части СССР. Перепончатокрылые. — К.: Наукова думка. — 1988. — 160 с.
147. *Ермоленко В.М.* Подотряд сидячебрюхие (рогохвосты и пилильщики) — Symphyta // Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений. Вредные членистоногие, позвоночные. — К.: Урожай, 1988. — Т.2. — С. 388—441.
148. *Ермоленко В.М.* Рогохвосты и пилильщики (Hymenoptera, Symphyta) Каневского заповедника и его окрестностей // Проблемы общ. и молекулярной биологии: Респ. межвед. науч. сб. — К.: Вища школа, 1989. — Вип. 8. — С. 26—43.
149. *Ермоленко В.М.* Тентрединоидные пилильщики (Hymenoptera, Tenthredinidae) фауны СССР (морфология, филогения, зоогеография, экология, хозяйственное значение). — Автореф. на соиск. уч. степ. докт. биол. наук. — К., 1989. — 53 с.
150. *Коломоец Т.П., Мамаев Б.М., Зерова М.Д., Нарчук Э.П., Ермоленко В.М., Дьякончук Л.А.* Насекомые-галлообразователи культурных и дикорастущих растений европейской части СССР. Двукрылые. — К.: Наукова думка, 1989. — 167 с.
151. *Зерова М.Д., Мамонтова В.А., Ермоленко В.М., Дьякончук Л.А.* Насекомые-галлообразователи культурных и дикорастущих растений европейской части СССР. Равнокрылые, чешуекрылые, полужесткокрылые. — К.: Наукова думка. — 1991. — 343 с.
152. *Ермоленко В.М., Фурсов В.Н.* IV з'їзд Українського ентомологічного товариства // Журнал Українського ентомолог. товариства. — 1993. — Т.1. — № 1. — С. 9.
153. *Ермоленко В.М.* Новый вид пилильщиков-ткачей (Hymenoptera, Pamphiliidae) из Талыша // Журнал Українського ентомолог. товариства. — 1993. — Т.1. — № 1. — С. 37—42.
154. *Ермоленко В.М.* Новый вид пилильщиков рода *Heterarthrus* (Hymenoptera, Tenthredinidae) из Талыша // Журнал Українського ентомолог. товариства. — 1993. — Т.1. — №2. — С. 17—22.
155. *Сабодаш В.М., Щербуха А.Я., Монченко В.И., Корнюшин А.В., Ермоленко В.М., Корнюшин В.А., Крыжановский В.И.* Эколого-экспертная оценка состояния фауны в зоне строительства Днестровской ГАЭС // Вестн. зоологии. — 1994. — №1. — С. 70—74.
156. *Ермоленко В.М.* Красуня-дівка *Calopteryx virgo* (Linnaeus, 1758). Ряд Бабки — Odonata. Родина Красуні — Calopterigidae. // Червона книга України. — К.: Укр. енциклопедія, 1994. — С. 64.
157. *Ермоленко В.М.* Красуня блискуча кримська *Calopteryx splendens taurica* Selys, 1853. Ряд Бабки — Odonata. Родина Красуні — Calopterigidae. // Червона книга України. — К.: Укр. енциклопедія, 1994. — С. 65.
158. *Ермоленко В. М.* Стрілка Ліндена *Coenagrion lindenii* (Selys, 1840). Ряд Бабки — Odonata. Родина Стрілки — Coenagrionidae. // Там же. — С. 66.
159. *Ермоленко В.М.* Стрілка Меркурія *Coenagrion mercuriale* (Charpentier, 1840). Ряд Бабки — Odonata. Родина Стрілки — Coenagrionidae. // Там же. — С. 67.
160. *Ермоленко В.М.* Дозорець-імператор *Anax imperator* Leach, 1815. Ряд Бабки — Odonata. Родина Коромисла — Aeschnidae. // Там же. — С. 68.
161. *Ермоленко В.М.* Кордулегастер кільчастий *Cordulegaster annulatus annulatus* (Latreille, 1805). Ряд Бабки — Odonata. Родина Кордулегастериди — Cordulegasteridae. // Там же. — С. 69.
162. *Ермоленко В.М.* Емпуза смугаста *Empusa fasciata* Brulle, 1836. Ряд Богомоли — Mantoptera. Родина Емпузиди — Empusidae. // Там же. — С. 70.
163. *Ермоленко В.М.* Емпуза піщана *Empusa pennicornia* (Pallas, 1786). Ряд Богомоли — Mantoptera. Родина Емпузиди — Empusidae. // Там же. — С. 71.
164. *Ермоленко В.М.* Ірис плямистокрилий *Empusa pennicornia* (Pallas, 1786). Ряд Богомоли — Mantoptera. Родина Справжні богомоли — Mantidae. // Там же. — С. 72.

165. Єрмоленко В.М. Боліварія короткокрила *Bolivaria brachyptera* (Pallas, 1773). Ряд Богомоли — Mantoptera. Родина Справжні богомоли — Mantidae. // Там же. — С. 73.
166. Єрмоленко В.М. Пилкохвіст український *Poecilimon ukraineus* Bey-Bienko, 1951. Ряд Прямокрилі — Orthoptera. Родина Коники справжні — Tettigoniidae. // Там же. — С. 74.
167. Єрмоленко В.М. Пилкохвіст Болдирева *Poecilimon boldyrevi* Miram, 1938. Ряд Прямокрилі — Orthoptera. Родина Коники справжні — Tettigoniidae. // Там же. — С. 75.
168. Єрмоленко В.М. Пилкохвіст лісовий *Poecilimon schmidtii* (Fieber, 1853). Ряд Прямокрилі — Orthoptera. Родина Коники справжні — Tettigoniidae. // Там же. — С. 76.
169. Єрмоленко В.М. Пилкохвіст Плігінського *Poecilimon pliginskii* Miram, 1929. Ряд Прямокрилі — Orthoptera. Родина Коники справжні — Tettigoniidae. // Там же. — С. 77.
170. Єрмоленко В.М. Дибка степова *Saga pedo* (Pallas, 1771). Ряд Прямокрилі — Orthoptera. Родина Коники справжні — Tettigoniidae. // Там же. — С. 78.
171. Єрмоленко В.М. Коник-товстун степовий *Bradyporus multituberculatus* (Fischer-Waldheim, 1833). Ряд Прямокрилі — Orthoptera. Родина Коники-товстуни — Bradyporidae. // Там же. — С. 79.
172. Єрмоленко В.М. Анандримандруза Ретовського *Anadrymadusa retowskii* Adelung, 1908. Ряд Прямокрилі — Orthoptera. Родина Коники справжні — Tettigoniidae. // Там же. — С. 80.
173. Єрмоленко В.М. Ембія реліктова *Haploembia solieri* Rambur, 1842. Ряд Ембії — Embioptera. Родина Оліготоміди — Oligotomidae. // Там же. — С. 81.
174. Єрмоленко В.М. Веснянка велика *Perla maxima* Scopoli, 1763. Ряд Веснянки — Plecoptera. Родина Перліди — Perlidae. // Там же. — С. 82.
175. Єрмоленко В.М. Скарабей священний *Scarabaeus sacer* Linnaeus, 1758. Ряд Твердокрилі — Coleoptera. Родина Пластинчастовусі — Scarabaeidae. // Там же. — С. 91.
176. Єрмоленко В.М. Цератофій багаторогий *Ceratophyus polyceros* (Pallas, 1771). Ряд Твердокрилі — Coleoptera. Родина Пластинчастовусі — Scarabaeidae. // Там же. — С. 92.
177. Єрмоленко В.М. Жук-самітник, жук-пустельник *Osmoderma eremita* (Scopoli, 1763). Ряд Твердокрилі — Coleoptera. Родина Пластинчастовусі — Scarabaeidae. // Там же. — С. 93.
178. Єрмоленко В.М. Жук-олень, Рогач звичайний *Lucanus cervus* Linnaeus, 1758. Ряд Твердокрилі — Coleoptera. Родина Рогачі — Lucanidae. // Там же. — С. 94.
179. Єрмоленко В.М. Вусач великий дубовий західний *Cerambyx cerdo cerdo* (Linnaeus, 1758). Ряд Твердокрилі — Coleoptera. Родина Вусачі — Cerambycidae. // Там же. — С. 95.
180. Єрмоленко В.М. Розалія альпійська, вусач альпійський *Rosalia alpina* (Linnaeus, 1758). Ряд Твердокрилі — Coleoptera. Родина Вусачі — Cerambycidae. // Там же. — С. 96.
181. Єрмоленко В.М. Аскалаф строкатий *Ascalaphus macaronius* (Scopoli, 1763). Ряд Сітчастокрилі — Neuroptera. Родина Аскалафіди — Ascalaphidae. // Там же. — С. 107.
182. Єрмоленко В. М. Бітак італійський комарівка-бітак італійська *Bittacus italicus* (Muller, 1786). Ряд Скорпіонові мухи — Mecoptera. Родина Бітациди, Комарівки — Bittacidae. // Там же. — С. 108.
183. Єрмоленко В.М. Льодовичник Вествуда, Льодовичник звичайний *Boreus westwoodi* Hagen, 1866. Ряд Скорпіонові мухи — Mecoptera. Родина Льодовичники — Boreidae. // Там же. — С. 109.
184. Єрмоленко В.М. Шовкопряд кульбабовий, Лемонія кульбабова *Lemonia taraxaci* (Denis et Schiffermuller, 1775).). Ряд лускокрилі — Lepidoptera. Родина Шовкопряди-лемоніїди — Lemoniidae. // Там же. — С. 147.
185. Єрмоленко В.М. Ендроміс березовий, шовкопряд березовий *Endromis versicolora* (Linnaeus, 1758). Ряд лускокрилі — Lepidoptera. Родина Шовкопряди-ендромідиди, Березові шовкопряди — Endromididae. // Там же. — С. 149.
186. Єрмоленко В.М., Плющ І.Г. Ведмедиця велика *Pericallia matronula* (Linnaeus, 1758). Ряд лускокрилі — Lepidoptera. Родина Ведмедиці — Arctiidae. // Там же. — С. 165.
187. Єрмоленко В.М., Плющ І.Г. Ведмедиця Гера, ведмедиця чотирикряпкова *Callimor-*

- pha quadripunctaria* (Poda, 1761). Ряд лускокрилі — Lepidoptera. Родина Ведмедиці — Arctiidae. // Там же. — С. 166.
188. Єрмоленко В.М. Плеуроневра хвойна *Pleroneura coniferarum* (Hartig, 1837). Ряд Перетинчастокрилі — Нуменоптера. Родина Ксіеліди — Xyelidae. // Там же. — С. 169.
  189. Єрмоленко В.М. Бластикотома папоротева *Blasticotoma filiceti* Klug, 1834. Ряд Перетинчастокрилі — Нуменоптера. Родина Бластикотоміди — Blasticotomidae. // Там же. — С. 170.
  190. Єрмоленко В.М. Рогохвіст аугур *Urocera augur* (Klug, 1803). Ряд Перетинчастокрилі — Нуменоптера. Родина Рогохвости — Siricidae. // Там же. — С. 171.
  191. Єрмоленко В.М. Ксифідрія строката *Xiphydria picta* Konow, 1870. Ряд Перетинчастокрилі — Нуменоптера. Родина Ксифідріїди — Xiphydriidae. // Там же. — С. 172.
  192. Єрмоленко В.М. Коновія мегаполітанська *Konowia megalopolitana* Brauns, 1884. Ряд Перетинчастокрилі — Нуменоптера. Родина Ксифідріїди — Xiphydriidae. // Там же. — С. 173.
  193. Єрмоленко В.М. Коновія Маркевича *Konowia markewitschi* (Ermolenko, 1960). Ряд Перетинчастокрилі — Нуменоптера. Родина Ксифідріїди — Xiphydriidae. // Там же. — С. 174.
  194. Єрмоленко В.М. Орусус паразитичний *Orussus abietinus* (Scopoli, 1763). Ряд Перетинчастокрилі — Нуменоптера. Родина Орусиди — Orussidae. // Там же. — С. 175.
  195. Єрмоленко В.М. Пахіцефус степовий *Pachycephus cruentatus* (Eversmann, 1847). Ряд Перетинчастокрилі — Нуменоптера. Родина Стеблові пильщики — Cephidae. // Там же. — С. 176.
  196. Єрмоленко В.М. Янус червононогий *Janus femoratus* (Curtis, 1830). Ряд Перетинчастокрилі — Нуменоптера. Родина Стеблові пильщики — Cephidae. // Там же. — С. 177.
  197. Єрмоленко В.М. Каламеута жовта *Calameuta idolon* (Rossi, 1794). Ряд Перетинчастокрилі — Нуменоптера. Родина Стеблові пильщики — Cephidae. // Там же. — С. 178.
  198. Єрмоленко В.М. Харакопіг скіфський *Characopygus scythicus* Dovnar-Zapolskij, 1931. Ряд Перетинчастокрилі — Нуменоптера. Родина Стеблові пильщики — Cephidae. // Там же. — С. 179.
  199. Єрмоленко В.М. Цефус Загайкевича *Cephus zahaikevitschi* (Ermolenko, 1971). Ряд Перетинчастокрилі — Нуменоптера. Родина Стеблові пильщики — Cephidae. // Там же. — С. 180.
  200. Єрмоленко В.М. Акантоліда жовтоголова *Acantholyda flaviceps* (Retzius, 1783). Ряд Перетинчастокрилі — Нуменоптера. Родина Павутинні пильщики — Pamphiliidae. // Там же. — С. 181.
  201. Єрмоленко В.М. Акантоліда сланцева *Acantholyda pumilionis* (Giraud, 1861). Ряд Перетинчастокрилі — Нуменоптера. Родина Павутинні пильщики — Pamphiliidae. // Там же. — С. 182.
  202. Єрмоленко В.М. Ценоліда сітчаста *Caenolyda reticulata* (Linnaeus, 1767). Ряд Перетинчастокрилі — Нуменоптера. Родина Павутинні пильщики — Pamphiliidae. // Там же. — С. 183.
  203. Єрмоленко В.М. Неуротома Фауста *Neurotoma fausta* (Klug, 1808). Ряд Перетинчастокрилі — Нуменоптера. Родина Павутинні пильщики — Pamphiliidae. // Там же. — С. 184.
  204. Єрмоленко В.М. Мегалодонт гаплофілумовий *Megalodontes kohli* Konow, 1897. Ряд Перетинчастокрилі — Нуменоптера. Родина Пильщики-мегалодонтиди — Megalodontidae. // Там же. — С. 185.
  205. Єрмоленко В.М. Мегалодонт середній *Megalodontes medius* Konow, 1897. Ряд Перетинчастокрилі — Нуменоптера. Родина Пильщики-мегалодонтиди — Megalodontidae. // Там же. — С. 186.
  206. Єрмоленко В.М. Зарєя бронзовотіла *Zaraea mutica* (Thomson, 1871). Ряд Перетинчастокрилі — Нуменоптера. Родина Пильщики-цимбіциди — Cimbicidae. // Там же. — С. 187.

207. Єрмоленко В.М. Зарея міднотіла *Zaraea aenea* (Klug, 1829). Ряд Перетинчастокрилі — Hymenoptera. Родина Пильщики-цимбіциди — Cimbicidae. // Там же. — С. 188.
208. Єрмоленко В.М. Абія виблискуюча *Abia fulgens* (Zaddach, 1863). Ряд Перетинчастокрилі — Hymenoptera. Родина Пильщики-цимбіциди — Cimbicidae. // Там же. — С. 189.
209. Єрмоленко В.М. Абія блискуча *Abia nitens* (Linnaeus, 1758). Ряд Перетинчастокрилі — Hymenoptera. Родина Пильщики-цимбіциди — Cimbicidae. // Там же. — С. 190.
210. Єрмоленко В.М. Арге Фривальдського *Arge friwaldskyi* (Tischbein, 1852). Ряд Перетинчастокрилі — Hymenoptera. Родина Пильщики-аргіди — Argidae. // Там же. — С. 191.
211. Єрмоленко В.М. Арге Беккера, арге молочаєвий *Arge beckeri* (Tournier, 1889). Ряд Перетинчастокрилі — Hymenoptera. Родина Пильщики-аргіди — Argidae. // Там же. — С. 192.
212. Єрмоленко В.М. Стериктифора шипшинова *Sterictiphora geminata* (Gmelin, 1799). Ряд Перетинчастокрилі — Hymenoptera. Родина Пильщики-аргіди — Argidae. // Там же. — С. 193.
213. Єрмоленко В.М. Стериктифора шипшинова *Sterictiphora geminata* (Gmelin, 1799). Ряд Перетинчастокрилі — Hymenoptera. Родина Пильщики-аргіди — Argidae. // Там же. — С. 194.
214. Єрмоленко В.М. Апростема Карпентера *Aprosthemus carpentieri* Konow, 1902. Ряд Перетинчастокрилі — Hymenoptera. Родина Пильщики-аргіди — Argidae. // Там же. — С. 195.
215. Єрмоленко В.М. Тентредо схожий *Tenthredo propinqua* Klug, 1814. Ряд Перетинчастокрилі — Hymenoptera. Родина Справжні пильщики — Tenthredinidae. // Там же. — С. 196.
216. Єрмоленко В.М. Сіобла бальзамінова *Siobla sturmi* (Klug, 1814). Ряд Перетинчастокрилі — Hymenoptera. Родина Справжні пильщики — Tenthredinidae. // Там же. — С. 197.
217. Єрмоленко В.М. Перинеура приструмкова *Perineura rubi* (Panzer, 1805). Ряд Перетинчастокрилі — Hymenoptera. Родина Справжні пильщики — Tenthredinidae. // Там же. — С. 198.
218. Єрмоленко В.М. Макрофія тевтонська *Macrophya teutona* (Panzer, 1799). Ряд Перетинчастокрилі — Hymenoptera. Родина Справжні пильщики — Tenthredinidae. // Там же. — С. 199.
219. Єрмоленко В.М. Долерус короткокрилий *Dolerus subalatus* Kerensky, 1926. Ряд Перетинчастокрилі — Hymenoptera. Родина Справжні пильщики — Tenthredinidae. // Там же. — С. 200.
220. Єрмоленко В.М. Долерус степовий *Dolerus ciliatus* Konow, 1891. Ряд Перетинчастокрилі — Hymenoptera. Родина Справжні пильщики — Tenthredinidae. // Там же. — С. 201.
221. Єрмоленко В.М. Мегариса рогахвостова *Megarhyssa superba* (Schrank, 1781). Ряд Перетинчастокрилі — Hymenoptera. Родина Їздці-іхневмоніди — Ichneumonidae. // Там же. — С. 202.
222. Єрмоленко В.М. Сапіга-полохгум *Polochrum repandum* Spinola, 1806. Ряд Перетинчастокрилі — Hymenoptera. Родина Сапігієві оси — Sapygidae. // Там же. — С. 203.
223. Єрмоленко В.М. Сколія-гігант *Scolia maculata* Drury, 1773. Ряд Перетинчастокрилі — Hymenoptera. Родина Сколієві оси — Scoliidae. // Там же. — С. 204.
224. Єрмоленко В.М. Сколія степова *Scolia hirta* Schrank, 1781. Ряд Перетинчастокрилі — Hymenoptera. Родина Сколієві оси — Scoliidae. // Там же. — С. 205.
225. Єрмоленко В.М., Лобко В.М. Ктир гігантський *Satanas gigas* Eversmann, 1855. Ряд Двокрилі — Diptera. Родина Ктири — Asilidae. // Там же. — С. 234.
226. Єрмоленко В.М. Ктенофора святкова *Ctenophora festiva* (Meigen, 1804). Ряд Двокрилі — Diptera. Родина Комарі-довгоноги — Tipulidae. // Там же. — С. 235.
227. Єрмоленко В.М. Дивосвіт шестиногих // Рідна природа. — 1995. — № 2. — С. 38—40.
228. Єрмоленко В.М., Осипова Т. Італійська сарана в степах України // Рідна природа. — 1995. — № 3—4. — С. 10—11.

229. Ермоленко В.М. Експедиційними стежками островів Курильського архіпелагу // Рідна природа. — 1995. — № 3—4. — С. 48—54.
230. Zombori L., Ermolenko V. The history of the Symphyta fauna of the Carpathian Basin (Hymenoptera): Part I. // Folia entomol. Hung. — 1997. — T. LX. — P. 221—225.
231. Ермоленко В.М. Рідкісні та зникаючі види перетинчастокрилих-пилециків і рогохвостів (Hymenoptera, Symphyta) Української частини Дельти Дунаю // Вестн. зоології. — 1998. — Т. 32, № 3. — С. 48.
232. Ермоленко В.М. Рослиноїдні перетинчастокрилих пилецики і рогохвости (Hymenoptera, Symphyta) Української частини Дельти Дунаю // Вестн. зоології. — 1998. — Отд. вып. № 9: Ентомологія в Україні: Праці V з'їзду Укр. ентомол. т-ва, 7—11 вересня 1998 р., м. Харків. — С. 53—55.
233. Ермоленко В.М. Зникаючі та червонокнижні види рослиноїдних перетинчастокрилих комах-симфіт Українських Карпат // В кн.: Карпатський регіон і проблеми сталого розвитку (Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 30-річчю Карпатського біосферного заповідника; 13—15 жовтня 1998 р., Т.2. — Рахів: 1998. — С. 46—49.
234. Ермоленко В.М. Ентомологічні розвідники. Червонокнижні, рідкісні, ендемічні та реліктові комахи Кримського узбережжя // Жива Україна. — 1998. — № 9—10. — С. 11.
235. Ермоленко В.М. Ентомологічні розвідники. Діаманти світу комах — рідкісні, ендемічні та реліктові види Українських Карпат // Жива Україна. — 1999. — № 1—2. — С. 11—12.
236. Zombori L., Ermolenko V.M. The history of the Symphyta fauna of the Carpathian Basin (Hymenoptera): Part III. / 1. // Folia entomol. Hung. — 1999. — T. LXI. — P. 239—250.
237. Ермоленко В.М. Анотований список рослиноїдних перетинчастокрилих (Hymenoptera, Symphyta) території ДБЗ. — С. 539—541. // Біорізноманітність Дунайського біосферного заповідника, збереження та управління. — К.: Наукова думка, 1999. — С. 1—539.
238. Ермоленко В. М. Анотований список лускокрилих (Lepidoptera) території ДБЗ. // Там же. — С. 533—538.
239. Назаренко В.Ю., Ермоленко В.М., Котенко А.Г. Анотований список жуків-довгоносики (Coleoptera: Curculionidae) території ДБЗ. // Там же. — С. 531—532.
240. Ермоленко В.М., Котенко А.Г., Чорна А.М. Анотований список видів комах ДБЗ, які занесені в охоронні списки — Червону книгу України (ЧКУ) та Європейський червоний список (ЄЧС) // Там же. — С. 522—523.
241. Дідух Я.П., Ермоленко В.М., Крижанівська О.Т., Попович С.Ю., Серебряков В.В., Ткаченко В.С., Гелюта В.П., Парчук Г.В., Родіна В.В., Фіцайло Т.В. Екологічна стежка (методика, організація, характеристика модельної стежки «Лісники»). — К.: Фітосоціоцентр, 2000. — 88 с.
242. Ермоленко В.М. Плероневра Даля *Pleroneura dahli*. Отряд: Перепончатокрылые — Hymenoptera. Семейство: Ксиелиды — Xyelidae. Род: *Pleroneura*. Автор: Hartig, 1837. — С.146—147. // Красная книга Российской Федерации (Животные). Том 1. — М.: «Известия Астрель», 2001. — 862 с.
243. Ермоленко В.М. Гигантская мегаксиела *Megaхyela gigantea*. Отряд: Перепончатокрылые — Hymenoptera. Семейство: Ксиелиды — Xyelidae. Род: *Megaхyela*. Автор: Mocsary, 1909. — С. 147—148. // Там же.
244. Ермоленко В.М. Паразитический орусус *Orussus abietinus*. Отряд: Перепончатокрылые — Hymenoptera. Семейство: Орусовые — Orussidae. Род: *Orussus*. Автор: Scopoli, 1763. — С. 148—150. // Там же.
245. Ермоленко В.М. Четырехногий харакопигус *Characopygus modestus*. Отряд: Перепончатокрылые — Hymenoptera. Семейство: Хлебные пилильщики — Cephidae. Род: *Characopygus*. Автор: Dvornar-Zapolskij, 1931. — С. 150. // Там же.
246. Ермоленко В.М. Желтоголовая акантолида *Acantholyda flaviceps*. Отряд: Перепончатокрылые — Hymenoptera. Семейство: Пилильщики-ткачи — Pamphilidae. Род: *Acantholyda*. Автор: Retzius, 1783. — С. 151. // Там же.

247. Ермоленко В.М. Сетчатая ценолида *Caenolyda reticulata*. Отряд: Перепончатокрылые — Hymenoptera. Семейство: Пилильщики-ткачи — Pamphilidae. Род: *Caenolyda*. Автор: Linnaeus, 1767. — С. 152. // Там же.
248. Ермоленко В.М. Псевдоклавеллярия Семенова *Pseudoclavellaria semenovi*. Отряд: Перепончатокрылые — Hymenoptera. Семейство: Цимбициды — Cimbicidae. Род: *Pseudoclavellaria*. Автор: Gussakovskij, 1947. — С. 153. // Там же.
249. Ермоленко В.М. Уссурийская ориентабия *Orientabia egregia*. Отряд: Перепончатокрылые — Hymenoptera. Семейство: Цимбициды — Cimbicidae. Род: *Orientabia*. Автор: Kuznetsov-Ugamskij, 1927. — С. 154. // Там же.
250. Ермоленко В.М. Заряя Гуссаковского *Zaraea gussakovskii*. Отряд: Перепончатокрылые — Hymenoptera. Семейство: Цимбициды — Cimbicidae. Род: *Zaraea*. Автор: Semenov-Tian-Shanskij, 1935. — С. 154—155. // Там же.
251. Ермоленко В.М. Прибайкальская абия *Abia semenoviana*. Отряд: Перепончатокрылые — Hymenoptera. Семейство: Цимбициды — Cimbicidae. Род: *Abia*. Автор: Gussakovskij, 1947. — С. 155—156. // Там же.
252. Zombori L., Ermolenko V.M. The history of the Symphyta fauna of the Carpathian Basin (Hymenoptera): Part III / 2. // Folia entomol. Hung. — 2001. — T. LXII. — P. 65—75.
253. Горностаев Г.Н., Ермоленко В.М., Мазин Л.Н., Никитский Н.Б., Обыдов Д.В., Панфилов Д.В., Свиридов А.В., Харитонов А.Ю., Шаталкин А.И. Аннотированный перечень таксонов и популяций животных, нуждающихся в особом внимании к их состоянию в природной среде (Приложение 3 к Красной книге РФ): Беспозвоночные животные: Тип членистоногие — Arthropoda // Красная книга Российской Федерации (Животные). — М., Изд-во «Астрель», 2001. — С. 845—850.
254. Котенко А.Г., Плющ И.Г., Ермоленко В.М., Павлусенко И.Н. Охраняемые насекомые в Киеве // Наук. вісник Ужгород. ун-ту. — 2008. — Серія Біологія, Вип. 24. — С. 175—177.
255. Ермоленко В.М., Титар В.М. Ряд: Бабки. Odonata. Родина: Красуні. Calopterygidae. Красуня блискуча кримська *Calopteryx splendens taurica* Selys, 1853. — С. 63. // Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І.А. Акімова. — К.: Глобалконсалтинг, 2009. — 600 с.
256. Ермоленко В.М., Титар В.М. Ряд: Бабки. Odonata. Родина: Красуні. Calopterygidae. Красуня діва *Calopteryx virgo* (Linnaeus, 1758). — С. 64. // Там же.
257. Ермоленко В.М., Титар В.М. Ряд: Бабки Odonata. Родина: Стрілки. Coenagrionidae. Стрілка Ліндена *Erythromma lindenii* (Selys, 1840). — С. 66. // Там же.
258. Ермоленко В.М., Титар В.М. Ряд: Бабки. Odonata. Родина: Коромисла. Aeshnidae. Дозорець-імператор *Anax imperator* Leach, 1815. — С. 67. // Там же.
259. Ермоленко В.М., Титар В.М. Ряд: Бабки. Odonata. Родина: Кордулегастрові. Cordulegastridae. Кордулегастер кільчастий *Cordulegaster boltoni* (Donovan, 1807). — С. 68. // Там же.
260. Пушкар Т.І., Ермоленко В.М. Ряд: Богомоли. Mantoptera. Родина: Емпузиди. Empusidae. Емпуза смугаста *Empusa fasciata* Brulle, 1836. — С. 73. // Там же.
261. Пушкар Т.І., Ермоленко В.М. Ряд: Богомоли. Mantoptera. Родина: Емпузиди. Empusidae. Емпуза піщана *Empusa pennicornis* (Pallas, 1773). — С. 74. // Там же.
262. Пушкар Т.І., Ермоленко В.М. Ряд: Богомоли. Mantoptera. Родина: Тараходіди. Tarachodidae. Ірис плямистий *Iris polystictica* (Fischer-Waldheim, 1846). — С. 75. // Там же.
263. Пушкар Т.І., Ермоленко В.М. Ряд: Богомоли. Mantoptera. Родина: Справжні богомоли. Mantidae. Боліварія короткокрила *Bolivaria brachyptera* (Pallas, 1773). — С. 76. // Там же.
264. Пушкар Т.І., Ермоленко В.М. Ряд: Прямокрилі. Orthoptera. Родина: Листові коники. Phaneropteridae. Пилкохвіст Болдирева *Poecilimon boldyrevi* Miram, 1938. — С. 77. // Там же.
265. Пушкар Т.І., Ермоленко В.М. Ряд: Прямокрилі. Orthoptera. Родина: Листові коники. Phaneropteridae. Пилкохвіст лісовий *Poecilimon schmidtii* (Fieber, 1853). — С. 78. // Там же.
266. Пушкар Т.І., Ермоленко В.М. Ряд: Прямокрилі. Orthoptera. Родина: Листові коники. Phaneropteridae. Пилкохвіст Плігінського *Poecilimon pliginskii* Miram, 1929. — С. 79. // Там же.

267. Пушкар Т.І., Єрмоленко В.М. Ряд: Прямокрилі. Orthoptera. Родина: Листові коники. Phaneropteridae. Пилкохвіст український *Poecilimon ukrainicus* Bey-Bienko, 1951. — С. 80. // Там же.
268. Пушкар Т.І., Назаренко В.Ю., Єрмоленко В.М. Ряд: Прямокрилі. Orthoptera. Родина: Коники справжні. Tettigoniidae. Дибка степова *Saga pedo* (Pallas, 1771). — С. 81. // Там же.
269. Пушкар Т.І., Назаренко В.Ю., Єрмоленко В.М. Ряд: Прямокрилі. Orthoptera. Родина: Коники товстуні. Bradyporidae. Коник-товстун степовий *Callimenes multituberculatus* (Fischer-Waldheim, 1833). — С. 82. // Там же.
270. Пушкар Т.І., Назаренко В.Ю., Єрмоленко В.М. Ряд: Прямокрилі. Orthoptera. Родина: Коники справжні. Tettigoniidae. Анадримадуза Ретовського *Anadrymadusa retowskii* (Adelung, 1907). — С. 83. // Там же.
271. Назаренко В.Ю., Пушкар Т.І., Єрмоленко В.М. Ряд: Ембії. Embioptera. Родина: Оліготоміди. Oligotomidae. Ембія реліктова *Harplobombia solieri* (Rambur, 1842). // Там же.
272. Єрмоленко В.М., Васько Б.М. Ряд: Твердокрилі. Coleoptera. Родина: Стафілініди. Staphylinidae. Скарабей священний *Scarabaeus sacer* (Linnaeus, 1758). — С. 109. // Там же.
273. Єрмоленко В.М., Васько Б.М. Ряд: Твердокрилі. Coleoptera. Родина: Жуки пустельники. Scarabaeidae, Cetoniinae. Жук-самітник *Osmoderma barnabita* (Motschulsky, 1845). — С. 113. // Там же.
274. Єрмоленко В.М., Васько Б.М. Ряд: Твердокрилі. Coleoptera. Родина: Жуки олені. Lucanidae. Жук-олень, рогач звичайний *Lucanus cervus cervus* (Linnaeus, 1758). — С. 114. // Там же.
275. Єрмоленко В.М., Пучков О.В. Ряд: Твердокрилі. Coleoptera. Родина: Жуки вусачі. Cerambycidae. Вусач великий дубовий *Cerambyx cergo* (Linnaeus, 1758). — С. 115. // Там же.
276. Єрмоленко В.М., Пучков О.В. Ряд: Твердокрилі. Coleoptera. Родина: Жуки вусачі. Cerambycidae. Вусач мускусний *Aromia moschata* (Linnaeus, 1758). — С. 121. // Там же.
277. Єрмоленко В.М., Котенко А.Г., Кукушкин О.В. Ряд: Сітчастокрилі. Neuroptera. Родина: Аскалафіди. Ascalaphidae. Аскалаф строкатий *Libelloides macaronius* (Scopoli, 1763). — С. 135. // Там же.
278. Єрмоленко В.М., Корнєєв В.О. Ряд: Скорпіонові мухи. Mecoptera. Родина: Комарівки або бітациди. Bittacidae. Комарівка італійська *Bittacus italicus* (Muller, 1786). — С. 138. // Там же.
279. Єрмоленко В.М., Котенко А.Г. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Ксіеліди. Xyelidae. Плероневра хвойна *Pleroneura coniferarum* (Hartig, 1837). — С. 200. // Там же.
280. Єрмоленко В.М., Котенко А.Г. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Бластикотоміди. Blasticotomidae. Бластикотома папоротева *Blasticotoma filiceti* Klug, 1834. — С. 201. // Там же.
281. Єрмоленко В.М., Котенко А.Г. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Рогохвости. Siricidae. Рогохвіст авгур *Urocerus augur* (Klug, 1803). — С. 202. // Там же.
282. Єрмоленко В.М., Котенко А.Г. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Ксифідріди. Xiphydriidae. Ксифідрія строката *Xiphydria picta* Konow, 1897. — С. 203. // Там же.
283. Єрмоленко В.М., Котенко А.Г. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Ксифідріїди. Xiphydriidae. Ксифідрія Маркевича (Коновія Маркевича) *Xiphydria markewitshi* Ermolenko, 1960. — С. 204. // Там же.
284. Єрмоленко В.М., Котенко А.Г., Павлусенко І.М. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Орусиди. Orussidae. Орусус паразитичний *Orussus abietinus* (Scopoli, 1763). — С. 205. // Там же.
285. Єрмоленко В.М., Котенко А.Г., Павлусенко І.М. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Пильщики цефіди. Cephididae. Пахіцефус степовий *Pachycephus cruentatus* (Eversmann, 1847). — С. 206. // Там же.
286. Єрмоленко В.М., Котенко А.Г., Павлусенко І.М. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Пильщики цефіди. Cephididae. Янус червононогий *Janus femoratus* (Curtis, 1830). — С. 207. // Там же.
287. Єрмоленко В.М., Котенко А.Г., Павлусенко І.М. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera.

- Родина: Пильщики цефіди. Cephidae. Каламеута жовта *Calameuta idolon* (Rossi, 1794). — С. 208. // Там же.
288. Єрмоленко В.М., Павлусенко І.М. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Пильщики цефіди. Cephidae. Цефус Загайкевича *Cephus zahaikevitschi* (Ermolenko, 1971). — С. 209. // Там же.
289. Єрмоленко В.М., Павлусенко І.М. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera Родина: Пильщики цефіди. Cephidae. Харакопіг скіфський *Characopygus scythicus* Dovnar-Zapolskij, 1931. — С. 210. // Там же.
290. Єрмоленко В.М., Котенко А.Г. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Павутинні пильщики. Pamphiliidae. Ценеліда сітчаста *Caenolyda reticulata* (Linnaeus, 1758). — С. 211. // Там же.
291. Єрмоленко В.М., Котенко А.Г. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Пильщики мегалодонтиди. Megalodontidae. Мегалодонт середній *Megalodontes medius* Konow, 1897. — С. 212. // Там же.
292. Єрмоленко В.М., Котенко А.Г. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Пильщики цимбіциди. Cimbicidae. Абія виблискуюча *Abia fulgens* Zaddach, 1863. — С. 213. // Там же.
293. Єрмоленко В.М., Котенко А.Г. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Пильщики цимбіциди. Cimbicidae. Абія блискуча *Abia nitens* (Linnaeus, 1758). — С. 214. // Там же.
294. Котенко А.Г., Єрмоленко В.М. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Пильщики аргіди. Argidae. Арге Беккера *Arge beckeri* (Tournier, 1889). — С. 215. // Там же.
295. Єрмоленко В.М., Котенко А.Г. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Справжні пильщики. Tenthredinidae. Сіобла Бальзамінова *Siobla sturmi* (Klug, 1817). — С. 216. // Там же.
296. Єрмоленко В.М., Котенко А.Г. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Справжні пильщики. Tenthredinidae. Трач схожий *Tenthredo propinqua* Klug, 1817. — С. 217. // Там же.
297. Єрмоленко В.М., Котенко А.Г. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Справжні пильщики. Tenthredinidae. Долерус степовий *Dolerus ciliatus* Konow, 1891. — С. 218. // Там же.
298. Єрмоленко В.М., Котенко А.Г. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Справжні пильщики. Tenthredinidae. Долерус короткокрилий *Dolerus subalatus* Kerensky, 1926. — С. 219. // Там же.
299. Єрмоленко В.М., Толканич В.Г. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Їдці іхневмоніди. Ichneumonidae. Мегариса рогахвостова *Megarhyssa superba* (Schrank, 1781). — С. 220. // Там же.
300. Котенко А.Г., Єрмоленко В.М., Иванов С.П., Фатерига О.В. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Сапігієві оси. Sapigidae. Сапіга-полохрум *Polochrum repandum* Spinola, 1805. — С. 226. // Там же.
301. Котенко А.Г., Єрмоленко В.М., Шешурак П.Н. Ряд: Перетинчастокрилі. Hymenoptera. Родина: Сколієві оси. Scolidae. Сколія гігант *Megascolia maculata* (Drury, 1773). — С. 227. // Там же.
302. Єрмоленко В.М., Лобко В.М., Корнєєв В.О. Ряд: Двокрилі. Diptera Родина: Ктирі. Asilidae. Ктир велетенський *Satanas gigas* (Eversmann, 1855). — С. 278. // Там же.
303. Єрмоленко В.М., Лобко В.М., Корнєєв В.О. Ряд: Двокрилі. Diptera Родина: Ктирі. Asilidae. Ктир шершенеподібний *Asilus crabroniformis* (Linnaeus, 1758). — С. 279. // Там же.